

Α.Θ.(m)

Αριθμός 3526/2015

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ  
ΤΜΗΜΑ ΣΤ'

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του στις 20 Απριλίου 2015, με την εξής σύνθεση: Αθ. Ράντος, Αντιπρόεδρος, Πρόεδρος του Στ' Τμήματος, Β. Αραβαντινός, Β. Ραφτοπούλου, Κ. Φιλοπούλου, Ελ. Παπαδημητρίου, Σύμβουλοι, Β. Πλαπούτα, Στ. Λαμπροπούλου, Πάρεδροι. Γραμματέας η Ελ. Γκίκα, Γραμματέας του Στ' Τμήματος.

Για να δικάσει την από 16 Νοεμβρίου 2011 αίτηση:  
της ανώνυμης εταιρείας με την επωνυμία .....', που  
εδρεύει στο .....), η οποία παρέστη με  
το δικηγόρο Σταμάτη Σταμόπουλο (Α.Μ. 13272), που τον διόρισε με  
πληρεξούσιο,

κατά του ..... ο οποίος παρέστη με το  
δικηγόρο Μιχαήλ Λύγγο (Α.Μ. 31 Δ.Σ. Θηβών), που τον διόρισε με  
απόφασή της η Οικονομική Επιτροπή.

Με την αίτηση αυτή η αναιρεσείουσα εταιρεία επιδιώκει να  
αναιρεθεί η υπ' αριθμ. 1629/2010 απόφαση του Διοικητικού Εφετείου  
Πειραιά.

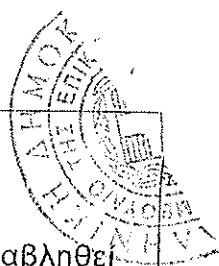
Οι πληρεξούσιοι των διαδίκων δήλωσαν, σύμφωνα με τις διατάξεις  
της παρ. 2 του άρθρου 21 του Κανονισμού Λειτουργίας του Δικαστηρίου,  
ότι δεν θα αγορεύσουν.

Η εκδίκαση άρχισε με την ανάγνωση της εκθέσεως της  
εισηγήτριας, Παρέδρου Β. Πλαπούτα.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση το δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη  
σε αίθουσα του δικαστηρίου και

Αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα

./.



Σ κ έ φ θ η κ ε κ α τ ά τ ο Ν ό μ ο

1. Επειδή, για την άσκηση της κρινόμενης αίτησης έχει καταβληθεί το νόμιμο παράβολο, (υπ' αριθμ. 3104943-7/2011 ειδικά έντυπα παραβόλου).

2. Επειδή, με την κρινόμενη αίτηση, η οποία εισάγεται προς συζήτηση ενώπιον της επταμελούς συνθέσεως του ΣΤ' Τμήματος κατόπιν της 27/2015 παραπεμπτικής απόφασεώς του υπό πενταμελή σύνθεση, ζητείται η αναίρεση της 1629/2010 απόφασης του Διοικητικού Εφετείου Πειραιά, με την οποία έγινε εν μέρει δεκτή αγωγή της αναιρεσείουσας εταιρείας, αναδόχου του έργου «

και υποχρεώθηκε ο

να καταβάλει σ' αυτήν το ποσό των 203.956,30 ευρώ, για την εξόφληση του 1ου λογαριασμού του έργου, ο οποίος είχε εγκριθεί από τη διευθύνουσα υπηρεσία, με το νόμιμο τόκο, υπολογιζόμενο με το γενικώς ισχύον επιτόκιο, νόμιμο και υπερημερίας, από την επίδοση της αγωγής στον ανωτέρω Δήμο, στις 14.7.2009.

3. Επειδή, ο , ο οποίος συστάθηκε ύστερα από συνένωση των καταργηθέντων Δήμων , σύμφωνα με το άρθρο 1 παρ. 2 περ. 7 παρ. Α' περ. 1 του ν. 3852/2010, «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης – Πρόγραμμα Καλλικράτης», (Α' 87), συνεχίζει αυτοδικαίως την παρούσα δίκη, σύμφωνα με το άρθρο 283 παρ. 1 του ίδιου ως άνω νόμου.

4. Επειδή, με το άρθρο 12 παρ. 1 του ν. 3900/2010, (Α' 213), που άρχισε να ισχύει σύμφωνα με το άρθρο 70 του ίδιου νόμου από 1.1.2011, αντικαταστάθηκαν οι παράγραφοι 3 και 4 του άρθρου 53 του π.δ. 18/1989, (Α' 8), ως εξής: «3. Η αίτηση αναιρέσεως επιτρέπεται μόνον όταν προβάλλεται από τον διάδικο με συγκεκριμένους ισχυρισμούς που περιέχονται στο εισαγωγικό δικόγραφο ότι δεν υπάρχει νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας ή ότι υπάρχει αντίθεση της προσβαλλομένης

αποφάσεως προς τη νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας ή άλλου ανωτάτου δικαστηρίου είτε προς ανέκκλητη απόφαση διοικητικού δικαστηρίου. 4. Δεν επιτρέπεται η άσκηση αίτησης αναιρέσεως, όταν το ποσό της διαφοράς που άγεται ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας είναι κατώτερο από σαράντα χιλιάδες ευρώ ... Ειδικώς στις διαφορές από διοικητικές συμβάσεις, το όριο αυτό ορίζεται στις διακόσιες χιλιάδες ευρώ. ...». Κατά την έννοια των ως άνω διατάξεων, προκειμένου να κριθεί παραδεκτή αίτηση αναιρέσεως επί διαφοράς με χρηματικό αντικείμενο, απαιτείται σωρευτικώς αφενός μεν το ποσό να υπερβαίνει τις 40.000 ευρώ ή επί διαφοράς από διοικητική σύμβαση τα 200.000 ευρώ, αφετέρου δε με το εισαγωγικό δικόγραφο να προβάλλονται ισχυρισμοί με το περιεχόμενο της παρ. 3 του άρθρου 12 του ν. 3900/2010, (βλ. ΣτΕ 856/2013 επταμ. κ.α.). Εξάλλου, αν με την αίτηση αναιρέσεως αμφισβητείται μόνο το ύψος των τόκων, χωρίς να αμφισβητείται και το ύψος της κυρίας απαιτήσεως, ως αντικείμενο της διαφοράς νοείται το ποσό των τόκων. Περαιτέρω, αν κατά την άσκηση της αιτήσεως αναιρέσεως δεν είναι δυνατό να προσδιορισθεί το ακριβές ποσό των τόκων, διότι είναι άγνωστο σε ποιο χρονικό σημείο θα εκπληρωθεί η σχετική παροχή (καταβολή τόκων), η αίτηση αναιρέσεως απορρίπτεται ως απαράδεκτη, εφόσον, ενόψει του ύψους της κυρίας απαιτήσεως, το αντικείμενο της διαφοράς είναι, προδήλως, κατώτερο των 40.000 ευρώ ή επί διαφοράς από διοικητική σύμβαση των 200.000 ευρώ.

5. Επειδή, ο αναιρεσίβλητος Δήμος ισχυρίζεται, με το από 16.4.2015 υπόμνημά του ενώπιον του Δικαστηρίου, ότι το ποσό του αντικειμένου της παρούσας διαφοράς, που αφορά μόνο τόκους υπερημερίας, είναι κατώτερο των 200.000 ευρώ και ότι, συνεπώς, η υπό κρίση αίτηση, που ασκήθηκε στις 17.11.2011, ήτοι υπό την ισχύ του ν. 3900/2010, πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτη. Ο ισχυρισμός αυτός πρέπει να απορριφθεί, διότι, εν προκειμένω, ενόψει του ύψους της κύριας απαίτησης και της διάρκειας της τοκοφορίας, δεν καθίσταται πρόδηλο ότι

το ποσό του αντικειμένου της διαφοράς, που αφορά τους τόκους επ' αυτής για χρονικό διάστημα πολλών ετών, είναι κατώτερο των 200.000 ευρώ. Εξάλλου, η αναιρεσείουσα ισχυρίζεται ότι η κρινόμενη αίτηση είναι παραδεκτή, κατά το άρθρο 12 παρ. 1 του ν. 3900/2010, διότι ως προς το λόγο αναιρέσεως περί πλημμελούς αιτιολογίας της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης δεν είναι δυνατό να υφίσταται νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας, αφού η πλημμέλεια αυτή αφορά ειδικά την παραπάνω απόφαση, ενώ ως προς τα νομικά ζητήματα που τίθενται με τους λοιπούς λόγους αναιρέσεως, ήτοι το αν απαιτείται υποβολή έγγραφης όχλησης για την έναρξη της τοκοφορίας ρητώς εγκεκριμένου λογαριασμού δημοσίου έργου, του οποίου καθυστερεί η πληρωμή και το αν εφαρμόζονται οι διατάξεις της οδηγίας 2000/35/EK και του π.δ. 166/2003 στις συμβάσεις εκτέλεσης δημοσίων έργων, (στα οποία περιλαμβάνονται και αυτά στα οποία κύριος του έργου είναι οργανισμός τοπικής αυτοδιοίκησης), δεν υφίσταται νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας. Ο ισχυρισμός αυτός πρέπει να απορριφθεί κατά το μέρος που αφορά το ζήτημα που τίθεται με το λόγο αναιρέσεως περί πλημμελούς αιτιολογίας της προσβαλλόμενης απόφασης, διότι ως προς αυτό δεν είναι νοητή, όπως και η αναιρεσείουσα εμμέσως συνομολογεί, η μη ύπαρξη νομολογίας του Συμβουλίου της Επικρατείας. Περαιτέρω, ο ανωτέρω ισχυρισμός πρέπει να γίνει δεκτός όσον αφορά τα νομικά ζητήματα που τίθενται με τους λοιπούς λόγους αναιρέσεως, διότι επ' αυτών δεν υπάρχει νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας και συνεπώς, οι λόγοι αναιρέσεως που αφορούν τα ανωτέρω ζητήματα προβάλλονται παραδεκτώς και είναι περαιτέρω εξεταστέα.

6. Επειδή, στην παρ. 10 του άρθρου 5 του ν. 1418/1984, (Α' 23 – που αναριθμήθηκε, από παρ. 8 σε παρ. 10, με το άρθρο 1 του ν. 2940/2001 – Α' 180), όπως το τελευταίο εδάφιο της παρ. αυτής, που είχε τροποποιηθεί με το άρθρο 18 του ν. 1947/1991, (Α' 70), αντικαταστάθηκε με την παρ. 6 του άρθρου 2 του ν. 2229/1994, (Α' 138), (εφαρμόζεται δε και επί των έργων των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, σύμφωνα με

το άρθρο 21 παρ. 5 του π.δ. 171/1987 - Α' 84), ορίζεται ότι: «Οι λογαριασμοί των κατά τη σύμβαση οφειλόμενων ποσών συντάσσονται κατά μηνιαία χρονικά διαστήματα, εκτός αν η σύμβαση ορίζει άλλες προθεσμίες. Οι λογαριασμοί συντάσσονται από τον ανάδοχο και υποβάλλονται στη διευθύνουσα υπηρεσία, η οποία τους ελέγχει και τους διορθώνει όταν απαιτείται, μέσα σε ένα μήνα από την υποβολή τους. Οι εγκρινόμενοι από τη διευθύνουσα υπηρεσία λογαριασμοί αποτελούν την πιστοποίηση για την πληρωμή των εργασιών που έχουν εκτελεσθεί. Αν η πληρωμή τους καθυστερήσει πέρα από ένα (1) μήνα από τη λήξη της προηγούμενης προθεσμίας, χωρίς υπαιτιότητα του αναδόχου ή του μελετητή, οφείλεται, αν υποβληθεί έγγραφη όχληση και από το χρόνο υποβολής της, τόκος υπερημερίας ίσος με το ογδόντα πέντε τοις εκατό (85 %) του τόκου των εξαμηνιαίων εντόκων γραμματίων του Δημοσίου και ο ανάδοχος μπορεί να διακόψει τις εργασίες αφού κοινοποιήσει στη διευθύνουσα υπηρεσία ειδική έγγραφη δήλωση. ...». Περαιτέρω, στο άρθρο 53 παρ. 9 του, κυρωθέντος με το άρθρο πρώτο του ν. 3669/2008, (Α' 116), Κώδικα της νομοθεσίας κατασκευής δημοσίων έργων, που άρχισε να ισχύει από τις 18.6.2008, σύμφωνα με το άρθρο δεύτερο του ως άνω νόμου, και εφαρμόζεται σύμφωνα με το άρθρο 1 παρ. 1 αυτού και στα έργα των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, ορίζεται ότι: «Αν η πληρωμή ενός λογαριασμού καθυστερήσει χωρίς υπαιτιότητα του αναδόχου, πέραν του διμήνου από την υποβολή του, οφείλεται, αν υποβληθεί έγγραφη όχληση και από την ημερομηνία υποβολής της, τόκος υπερημερίας που υπολογίζεται σύμφωνα με το άρθρο 4 του π.δ. 166/2003 (ΦΕΚ 38 Α') και ο ανάδοχος μπορεί να διακόψει τις εργασίες, αφού κοινοποιήσει στη διευθύνουσα υπηρεσία ειδική έγγραφη δήλωση».

7. Επειδή, σύμφωνα με τα ήδη κριθέντα με την υπ' αριθμ. 25/2012 απόφαση του Ανωτάτου Ειδικού Δικαστηρίου, η θέσπιση, με την διάταξη του άρθρου 21 του Κώδικα Νόμων περί δικών του Δημοσίου, (κ.δ. της 26.6/10.7.1944 - Α' 139), επιτοκίου 6% για τις οφειλές του Δημοσίου και η,

ως εκ τούτου, διαφοροποίηση αυτού σε σχέση με το υψηλότερο επιτοκίο που εφαρμόζεται στις οφειλές των ιδιωτών δεν παραβιάζει τη συνταγματική αρχή της ισότητας ούτε το άρθρο 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της Ε.Σ.Δ.Α.. Εξάλλου, όπως έχει κριθεί, (βλ. ΣΤΕ 4751/2014 επταμ.), τα αυτά ισχύουν, για την ταυτότητα του λόγου, και σε σχέση με το ποσοστό του οφειλομένου από το Δημόσιο στον ανάδοχο δημοσίου έργου επιτοκίου σε περίπτωση καθυστέρησης πληρωμής λογαριασμού άνευ υπαιτιότητας του τελευταίου, το οποίο είχε καθορισθεί δυνάμει του άρθρου 18 του ν. 1947/1991 και 2 παρ. 6 του ν. 2229/1994 σε 85% του επιτοκίου των εξαμηνιαίων εντόκων γραμματίων του Δημοσίου.

8. Επειδή, με το π.δ. 166/2003, (Α' 138), το οποίο, στο άρθρο 9 αυτού, ορίζει ως ημερομηνία έναρξης της ισχύος του την 5.6.2000, προσαρμόσθηκε η ελληνική νομοθεσία στις διατάξεις της οδηγίας 2000/35/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 29ης Ιουνίου 2000, «για την καταπολέμηση των καθυστερήσεων πληρωμών στις εμπορικές συναλλαγές», (EE L 200 της 8.8.2000). Με το ως άνω π. διάταγμα ορίζονται τα εξής: «Οι διατάξεις του διατάγματος αυτού εφαρμόζονται στις πληρωμές που έχουν χαρακτήρα αμοιβής από εμπορική συναλλαγή», (άρθρο 2). «Κατά την έννοια του διατάγματος αυτού: 1. 'Εμπορική συναλλαγή' είναι κάθε συναλλαγή μεταξύ επιχειρήσεων ή μεταξύ επιχειρήσεων και δημόσιων αρχών, η οποία συνεπάγεται την παράδοση αγαθών ή την παροχή υπηρεσιών έναντι αμοιβής. α. 'Δημόσια αρχή' είναι κάθε αναθέτουσα αρχή ή φορέας, όπως ορίζεται στα προεδρικά διατάγματα για τις δημόσιες συμβάσεις προμηθειών (Π.Δ. 370/1995, ΦΕΚ Α' 199), υπηρεσιών (Π.Δ. 346/1998, ΦΕΚ Α' 230) εξαιρούμενων τομέων (Π.Δ. 57/2000, ΦΕΚ Α' 45) και Δημοσίων έργων (Π.Δ. 334/2000, ΦΕΚ Α' 279), όπως τροποποιήθηκαν και ισχύουν. Β. ... 2. 'Καθυστέρηση πληρωμής' είναι η μη τήρηση της συμβατικής ή νόμιμης προθεσμίας πληρωμής. 3. ...», (άρθρο 3). «1. Τόκος υπερημερίας οφείλεται από την ημέρα που ακολουθεί την

ημερομηνία πληρωμής ή το τέλος της περιόδου πληρωμής που ορίζει η σύμβαση. 2. Εάν δεν συμφωνήθηκε ορισμένη ημέρα ή προθεσμία πληρωμής της αμοιβής, ο οφειλέτης γίνεται υπερήμερος, χωρίς να απαιτείται όχληση και οφείλει τόκους: α. Εάν παρέλαβε το τιμολόγιο ή άλλο ισοδύναμο για πληρωμή έγγραφο μέχρι το χρόνο της παραλαβής των αγαθών ή της παροχής των υπηρεσιών ή αν δεν παρέλαβε ή δεν είναι βέβαιο τότε παρέλαβε τέτοιο έγγραφο, μόλις περάσουν 30 ημέρες από την παραλαβή των αγαθών ή την παροχή των υπηρεσιών. β. Εάν από το νόμο ή τη σύμβαση προβλέπεται διαδικασία αποδοχής ή ελέγχου για την επαλήθευση της αντιστοιχίας συμφωνημένων και παραλαμβανομένων αγαθών ή υπηρεσιών, μόλις περάσουν 30 ημέρες από την ολοκλήρωση της διαδικασίας αποδοχής ή ελέγχου, εφόσον παρέλαβε το τιμολόγιο ή άλλο ισοδύναμο για πληρωμή έγγραφο μέχρι την ολοκλήρωση της εν λόγω διαδικασίας. γ. Εάν η παραλαβή των αγαθών ή η παροχή των υπηρεσιών ή η διαδικασία αποδοχής ή ελέγχου έχει προηγηθεί, μόλις περάσουν 30 ημέρες από το χρόνο παραλαβής του τιμολογίου ή άλλου ισοδύναμου για πληρωμή εγγράφου. δ. Στις συμβάσεις μεταξύ επιχειρήσεων και δημόσιων αρχών της παραγράφου 1α του άρθρου 3 του παρόντος, η προθεσμία καταβολής τόκων σε καθεμία από τις παραπάνω περιπτώσεις ορίζεται αποκλειστικώς σε 60 ημέρες. 3. Ο δανειστής δικαιούται τόκους, εφόσον α) έχει εκπληρώσει τις συμβατικές και νόμιμες υποχρεώσεις του και β) δεν έχει εισπράξει εγκαίρως το οφειλόμενο ποσό, εκτός, εάν δεν υπάρχει ευθύνη του οφειλέτη για την καθυστέρηση. 4. Το ύψος του τόκου υπερημερίας που είναι υποχρεωμένος να καταβάλει ο οφειλέτης υπολογίζεται με βάση το επιτόκιο που εφαρμόζει η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα στην πιο πρόσφατη κύρια πράξη αναχρηματοδότησης, η οποία πραγματοποιείται πριν από την πρώτη ημερολογιακή ημέρα του οικείου εξαμήνου [«επιτόκιο αναφοράς»] προσαυξημένο κατά επτά εκατοστιαίες μονάδες [«περιθώριο»], εφόσον δεν ορίζεται διαφορετικά στη σύμβαση. Το επιτόκιο αναφοράς το οποίο ισχύει την πρώτη ημερολογιακή ημέρα του

οικείου εξαμήνου, εφαρμόζεται και για τους επόμενους έξι μήνες. 5. ...» (άρθρο 4). «Στις περιπτώσεις που οι κοινές διατάξεις είναι, σε σύγκριση με τις διατάξεις του διατάγματος αυτού, ευνοϊκότερες για το δανειστή, εφαρμόζονται οι κοινές διατάξεις», (άρθρο 8).

9. Επειδή, στην έννοια της εμπορικής συναλλαγής του άρθρου 3 του π.δ. 166/2003, με το οποίο προσαρμόσθηκε η ελληνική νομοθεσία στις διατάξεις της οδηγίας 2000/35/EK, εμπίπτει και η σχεδίαση και εκτέλεση δημοσίων έργων, (πρβλ. Α.Π. Ολομ. 10/2013). Τούτο συνάγεται, ιδίως, από τις αιτιολογικές σκέψεις της ανωτέρω οδηγίας με αριθμούς 7, 9, 10, 13, 19 και 22. Στην 22η αιτιολογική σκέψη της οδηγίας αυτής, ειδικά, αναφέρεται ότι «Η παρούσα οδηγία θα πρέπει να διέπει όλες τις εμπορικές συναλλαγές, ανεξαρτήτως του εάν αυτές διενεργούνται μεταξύ ιδιωτικών ή δημοσίων επιχειρήσεων ή μεταξύ επιχειρήσεων και δημοσίων αρχών, λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι οι τελευταίες προβαίνουν σε σημαντικό όγκο πληρωμών προς τις επιχειρήσεις. Κατά συνέπεια, θα πρέπει επίσης να διέπει όλες τις εμπορικές συναλλαγές μεταξύ των κυρίων αναδόχων και των προμηθευτών και υπεργολάβων τους». Περαιτέρω, στην 11η αιτιολογική σκέψη της νεότερης οδηγίας 2011/7/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Φεβρουαρίου 2011, «για την καταπολέμηση των καθυστερήσεων πληρωμών στις εμπορικές συναλλαγές», (Ε.Ε. L 48 της 23.2.2011), στην οποία προσαρμόσθηκε η ελληνική νομοθεσία, με τις διατάξεις της παραγράφου Ζ' του ν. 4152/2013, (Α' 107/9.5.2013), αναφέρεται ότι: «Στην παράδοση αγαθών και στην παροχή υπηρεσιών έναντι αμοιβής που εμπίπτουν στην παρούσα οδηγία θα πρέπει επίσης να συμπεριληφθούν η σχεδίαση και η εκτέλεση δημοσίων έργων και κτιρίων και τα έργα πολιτικού μηχανικού». Εξάλλου, με την υποπαράγραφο Ζ 14 του ν. 4152/2013, καταργήθηκε το π.δ. 166/2003, από την έναρξη της ισχύος του νόμου αυτού, (16.3.2013), ορίσθηκε δε ότι οι διατάξεις του εν λόγω π. διατάγματος παραμένουν σε ισχύ για τις συμβάσεις που υπογράφηκαν



κατά τη διάρκεια της ισχύος του. Περαιτέρω, οι διατάξεις του π.δ. 166/2003, οι οποίες αποτελούν μεταφορά στην εσωτερική έννομη τάξη των διατάξεων της οδηγίας 2000/35/EK, που στοχεύει στην καταπολέμηση των καθυστερήσεων πληρωμών στην εσωτερική αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης, προς διασφάλιση της εύρυθμης λειτουργίας της, της βιωσιμότητας των επιχειρήσεων και των συνθηκών ανάπτυξης υγιούς ανταγωνισμού, κατισχύουν, σύμφωνα με τα άρθρα 249 παρ. 1 και 3, (πρώην άρθρο 189), της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, (ήδη άρθρο 288 της Ενοποιημένης Απόδοσης της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης) και 28 του Συντάγματος, κάθε αντίθετης διάταξης της εσωτερικής νομοθεσίας. Συνεπώς, οι διατάξεις του π.δ. 166/2003, οι οποίες, κατά τα ανωτέρω, εφαρμόζονται και στις συμβάσεις σχεδίασης και εκτέλεσης δημοσίων έργων, (στις οποίες περιλαμβάνονται και οι διοικητικές συμβάσεις εκτέλεσης έργων οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, όπως η επίδικη από 25.9.2006 σύμβαση), κατισχύουν, από την έναρξη της ισχύος τους, των διατάξεων της παρ. 10 του άρθρου 5 του ν. 1418/1984, (όπως η παράγραφος αυτή τροποποιήθηκε με την παρ. 6 του άρθρου 2 του ν. 2229/1994 και αναριθμήθηκε με το άρθρο 1 του ν. 2940/2001) και του άρθρου 53 παρ. 9 του, κυρωθέντος με το άρθρο πρώτο του ν. 3669/2008, κώδικα της νομοθεσίας περί κατασκευής δημοσίων έργων, τόσο όσον αφορά την πρόβλεψη για προηγούμενη έγγραφη όχληση, επί καθυστέρησης πληρωμής εγκριθέντος λογαριασμού, (πιστοποίησης), η οποία (έγγραφη όχληση) δεν απαιτείται πλέον, σύμφωνα με τις ως άνω διατάξεις του π.δ. 166/2003, για την έναρξη της τοκοφορίας του λογαριασμού, όσο και ως προς το εφαρμοστέο επιτόκιο, με την επιφύλαξη της ρύθμισης του άρθρου 8 του ανωτέρω π. διατάγματος κατά την οποία στις περιπτώσεις που οι κοινές διατάξεις, ήτοι, εν προκειμένω, οι ανωτέρω διατάξεις της νομοθεσίας περί δημοσίων έργων, είναι, σε σύγκριση με τις διατάξεις του διατάγματος αυτού, ευνοϊκότερες για το δανειστή, εφαρμόζονται οι κοινές

διατάξεις. Εξάλλου, η διάταξη της περ. δ' της παρ. 2 του άρθρου 4 του π.δ. 166/2003, που προβλέπει ότι η υποχρέωση καταβολής τόκων στις δημόσιες συμβάσεις αρχίζει μετά από εξήντα ημέρες, σε κάθε περίπτωση, ήτοι και στην περίπτωση του άρθρου 4 παρ. 2 περ. β' του ως άνω π. διατάγματος, (κατά την οποία η τοκοφορία αρχίζει από την ολοκλήρωση της διαδικασίας αποδοχής και ελέγχου), δεν υπερισχύει των ανωτέρω διατάξεων της παρ. 10 του άρθρου 5 του ν. 1418/1984 και του άρθρου 53 παρ. 9 του Κώδικα της νομοθεσίας περί κατασκευής δημοσίων έργων, διότι οι τελευταίες αυτές διατάξεις είναι ευνοϊκότερες για το δανειστή, αφού, σύμφωνα με αυτές, η υποχρέωση καταβολής τόκων, για καθυστέρηση πληρωμής λογαριασμού, αρχίζει ένα μήνα από τη λήξη της μηνιαίας προθεσμίας ελέγχου και διόρθωσης του λογαριασμού από τη διευθύνουσα υπηρεσία, σύμφωνα δε με το άρθρο 8 του ανωτέρω π.δ. 166/2003, στις περιπτώσεις που οι κοινές διατάξεις είναι, σε σύγκριση με τις διατάξεις του εν λόγω π. διατάγματος, ευνοϊκότερες για το δανειστή, εφαρμόζονται οι κοινές διατάξεις.

10. Επειδή, στην προκειμένη περίπτωση, όπως προκύπτει από την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, ύστερα από την υπ' αριθμ. 38/2006 απόφαση της , με την οποία καταρτίσθηκαν οι όροι δημοπράτησης του έργου

» και την υπ' αριθμ. 128/2006 απόφαση της ίδιας Δημορχιακής Επιτροπής, με την οποία εγκρίθηκαν τα πρακτικά της δημοπρασίας για την ανάθεση του ανωτέρω έργου, συνάφθηκε μεταξύ της αναιρεσεύουσας και του

η από 25.9.2006 σύμβαση για την εκτέλεση του παραπάνω έργου, δαπάνης 431.062,79 ευρώ, (πλέον Φ.Π.Α. 19 %), σύμφωνα με τους όρους της διακήρυξης και τις διατάξεις του ν. 1418/1984, του π.δ. 609/1985 και του π.δ. 171/1987. Στις 4.10.2006 η αναιρεσεύουσα υπέβαλε στη διευθύνουσα υπηρεσία τον 1ο λογαριασμό του ως άνω έργου, συνολικού ποσού 203.956,30 ευρώ, (συμπεριλαμβανομένου του Φ.Π.Α.).

Ο λογαριασμός αυτός, συνοδευόμενος από την 1η Εντολή πληρωμής, το σχετικό Αναλυτικό πίνακα και την 1η συνοπτική επιμέτρηση εργασιών, ελέγχθηκε και υπογράφηκε από τον επιβλέποντα μηχανικό και ακολούθως, εγκρίθηκε από τον προϊστάμενο της διευθύνουσας υπηρεσίας, στις 6.10.2006. Στη συνέχεια, ο λογαριασμός αυτός απεστάλη από τη διευθύνουσα υπηρεσία στον κύριο του έργου ... για την έκδοση σχετικού χρηματικού εντάλματος πληρωμής αλλά δεν πληρώθηκε και η αναιρεσείουσα υπέβαλε στη διευθύνουσα υπηρεσία και κοινοποίησε στον ανωτέρω Δήμο την υπ' αριθμ. 263/2/30.11.2006 «δήλωση διακοπής εργασιών – όχληση», λόγω μη πληρωμής του πιο πάνω λογαριασμού. Ακολούθως, η αναιρεσείουσα άσκησε αγωγή ενώπιον του Διοικητικού Εφετείου Πειραιά, με την οποία ζήτησε να υποχρεωθεί ο ... να καταβάλει σ' αυτήν το ποσό των 203.956,30 ευρώ, για την εξόφληση του ανωτέρω λογαριασμού, με το νόμιμο τόκο, υπολογιζόμενο με το επιτόκιο υπερημερίας που προβλέπεται από το άρθρο 4 παρ. 4 του π.δ. 166/2003, από την επομένη της έγκρισης από τη διευθύνουσα υπηρεσία του εν λόγω λογαριασμού, (7.10.2006) ή από την πάροδο ενός μήνα από την έγκρισή του ή επικουρικά, από την υποβολή της ανωτέρω «όχλησης» για την πληρωμή του λογαριασμού, (30.11.2006). Το Διοικητικό Εφετείο έκρινε ότι, σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 10 του άρθρου 5 του ν. 1416/1984, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 2 παρ. 6 του ν. 2229/1994 και αναριθμήθηκε με το άρθρο 1 του ν. 2940/2001, ο λογαριασμός που έχει εγκριθεί από τη διευθύνουσα υπηρεσία αποτελεί την πιστοποίηση για την πληρωμή του αναδόχου, όσον αφορά τις εκτελεσθείσες από αυτόν εργασίες, τις οποίες αφορά ο λογαριασμός και, συνεπώς, μετά από την έγκριση του λογαριασμού ανακύπτει υποχρέωση του κυρίου του έργου για την πληρωμή του. Περαιτέρω, το ως άνω δικαστήριο, αφού έλαβε υπόψη ότι δεν προβλήθηκε από τον παραπάνω Δήμο ισχυρισμός ότι η μη πληρωμή του ανωτέρω λογαριασμού του επίδικου έργου οφείλεται σε υπαιτιότητα της αναιρεσείουσας, έκρινε ότι ο

εν λόγω Δήμος έπρεπε να υποχρεωθεί να καταβάλει στην αναιρεσείουσα το ποσό των 203.956,30 ευρώ, για την εξόφληση του λογαριασμού αυτού, με το νόμιμο τόκο από την επίδοση της αγωγής στον ανωτέρω Δήμο, (14.7.2009), αφού η αναιρεσείουσα δεν απέδειξε ότι είχε υποβάλει στο Δήμο αυτό την έγγραφη όχληση προς πληρωμή, που προβλέπεται από τη διάταξη της παρ. 10 του άρθρου 5 του ν. 1418/1984. Ειδικότερα, το Διοικητικό Εφετείο έλαβε υπόψη ότι στην αγωγή της αναιρεσείουσας αναφέρεται η υποβολή «ειδικής δήλωσης – όχλησης» με το εξής περιεχόμενο: «Θέμα: Ειδική δήλωση διακοπής εργασιών του έργου ... Σας δηλώνουμε ότι διακόπτουμε τις εργασίες του έργου

...», κατά τις διατάξεις του άρθρου 5 παρ. 9 και 10 του Ν. 1418/84, σε συνδυασμό με τις διατάξεις του άρθρου 48 του ΠΔ 609/85 ως ισχύουν, από 21.11.2006 λόγω καθυστέρησης πληρωμών. Συγκεκριμένα, ο 1ος λογαριασμός υποβλήθηκε την 5.10.2006 για ποσό 203.956,30 ευρώ με Φ.Π.Α. και δεν έχει εξοφληθεί μέχρι σήμερα». Το δικαστήριο έκρινε ότι η παραπάνω «ειδική δήλωση – όχληση» δεν περιέχει ρητή πρόσκληση για πληρωμή του ανωτέρω ποσού του 1ου λογαριασμού και ότι δεν προκύπτει τότε ακριβώς υποβλήθηκε είτε στην ΤΥΔΚ είτε στο ..., καθόσον δεν φέρει ημερομηνία και αριθμό πρωτοκόλλου ή, άλλως, ημερομηνία παραλαβής. Ακολούθως, το δικάσαν δικαστήριο έλαβε υπόψη ότι, κατά την εξαετία 2006 έως 2010 το μεσοσταθμικό επιτόκιο των εξαμηνιαίων εντόκων γραμματίων του Δημοσίου, (με βάση το οποίο υπολογίζεται ο τόκος επί καθυστέρησης εξόφλησης λογαριασμού δημοσίου έργου, σύμφωνα με τη διάταξη του εδ. δ' της παρ. 10 του άρθρου 5 του ν. 1418/1984, που προβλέπει επιτόκιο ίσο με το 85 % του τόκου των εξαμηνιαίων γραμματίων του Δημοσίου), ήταν 2,08 %, 2,93 %, 3,83 %, 4,74 %, 1,36 % και 3,85 %, ενώ το γενικώς ισχύον επιτόκιο υπερημερίας, που, κατά το άρθρο 3 παρ. 2 του ν. 2842/2000, καθορίζεται από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα, κατά το ίδιο χρονικό διάστημα, κυμάνθηκε από 12,25 % έως 8,75 % ετησίως. Με τα

δεδομένα αυτά, το δικαστήριο δέχθηκε ότι η παραπάνω διαφοροποίηση μεταξύ του γενικώς ισχύοντος επιτοκίου υπερημερίας αφενός και του προβλεπόμενου με την παρ. 10 του άρθρου 5 του ν. 1418/1984, για τις οφειλές του Δημοσίου και των ν.π.δ.δ., επιτοκίου, αφετέρου, συνιστά αδικαιολόγητη προνομιακή μεταχείριση του Δημοσίου και των ν.π.δ.δ., που παραβιάζει το άρθρο 4 παρ. 1 του Συντάγματος, εφόσον δεν συντρέχει λόγος δημοσίου συμφέροντος που να δικαιολογεί τη διαφοροποίηση αυτή, ενώ τέτοιο λόγο δεν συνιστά το ταμειακό απλώς συμφέρον του Δημοσίου. Συνεπώς, το δικάσαν Διοικητικό Εφετείο δέχθηκε ότι ο οφειλόμενος στην αναιρεσείουσα τόκος, για την καθυστέρηση εξόφλησης του 1ου λογαριασμού του επίδικου έργου, πρέπει να υπολογισθεί με το γενικώς ισχύον επιτόκιο, νόμιμο και υπερημερίας, καθ' όλο το χρονικό διάστημα της τοκοφορίας. Στη συνέχεια, το ανωτέρω δικαστήριο απέρριψε τον ισχυρισμό της αναιρεσείουσας, κατά τον οποίο εφαρμοστέο, εν προκειμένω, είναι το επιτόκιο που ορίζεται από το άρθρο 4 παρ. 4 του π.δ. 166/2003, διότι έκρινε ότι στη διάταξη αυτή, η οποία καθ' αρχήν διέπει τις συμβάσεις που αφορούν παράδοση αγαθών και παροχή υπηρεσιών, κατά τα άρθρα 2 και 3 παρ. 1 του εν λόγω π. διατάγματος, γίνεται το πρώτον παραπομπή με τη διάταξη της παρ. 9 του άρθρου 53 του ν. 3669/2008, όμως η ρύθμιση αυτή αφορά τις συμβάσεις που καταρτίζονται μετά την έναρξη της ισχύος του νόμου αυτού, (18.6.2008), και δεν έχει εφαρμογή στην υπό κρίση υπόθεση.

11. Επειδή, ο λόγος αναίρεσης κατά τον οποίο εσφαλμένα έκρινε το δικάσαν Διοικητικό Εφετείο ότι απαιτείτο υποβολή έγγραφης όχλησης από την αναιρεσείουσα για την έναρξη της τοκοφορίας του 1ου λογαριασμού του επίδικου έργου, ενώ τέτοια όχληση δεν απαιτείται, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 4 του π.δ. 166/2003, οι οποίες είναι εφαρμοστέες, εν προκειμένω, εκτός από τη διάταξη της περ. δ' της παρ. 2 του άρθρου 4 του ανωτέρω π. διατάγματος, πρέπει να γίνει δεκτός, κατά τα αναφερόμενα στη σκέψη 9. Περαιτέρω, πρέπει να γίνει δεκτός ο λόγος

αναιρέσεως κατά τον οποίο μη νόμιμα έκρινε το ανωτέρω δικαστήριο ότι για τον υπολογισμό του οφειλόμενου στην αναιρεσείουσα τόκου, λόγω της καθυστέρησης εξόφλησης του 1ου λογαριασμού, εφαρμόζεται το γενικώς ισχύον επιτόκιο υπερημερίας, ενώ εφαρμοστέο είναι το επιτόκιο που προβλέπεται από το άρθρο 4 παρ. 4 του π.δ. 166/2003, με την επιφύλαξη της ρύθμισης του άρθρου 8 του ανωτέρω π. διατάγματος, κατά τα εκτιθέμενα στις σκέψεις 7 και 9. Περαιτέρω, ο ειδικότερος ισχυρισμός της αναιρεσείουσας κατά τον οποίο οι διατάξεις του π.δ. 166/2003 άρχισαν να ισχύουν από τη λήξη της προθεσμίας προσαρμογής της ελληνικής νομοθεσίας προς την οδηγία 2000/35/ΕΚ, (8.8.2002) και όχι από την ημερομηνία που ορίζεται στο άρθρο 9 του ως άνω π. διατάγματος ως χρόνος έναρξης της ισχύος του, (5.6.2003), πρέπει να απορριφθεί ως αλυσιτελής, διότι ο επίδικος 1ος λογαριασμός εγκρίθηκε στις 30.11.2006 και συνεπώς, η τοκοφορία αυτού, εν πάση περιπτώσει θα άρχιζε μετά την τελευταία αυτή ημερομηνία. Συνεπώς, η υπό κρίση αίτηση πρέπει να γίνει δεκτή, να αναιρεθεί η προσβαλλόμενη απόφαση και η υπόθεση, που χρειάζεται διευκρίνιση κατά το πραγματικό, να παραπεμφθεί στο δικάσαν δικαστήριο για νέα νόμιμη κρίση.

#### Διὰ τὰ ὑτά

Δέχεται την κρινόμενη αίτηση.

Αναιρεί την 1629/2010 απόφαση του Διοικητικού Εφετείου Πειραιά, στο οποίο παραπέμπει την υπόθεση, σύμφωνα με το αιτιολογικό και

Επιβάλλει στον αναιρεσίβλητο Δήμο τη δικαστική δαπάνη της αναιρεσείουσας που ανέρχεται σε εννιακόσια είκοσι (920) ευρώ.

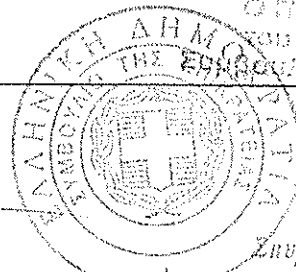
Η διάσκεψη έγινε στην Αθήνα στις 28 Απριλίου 2015 και η απόφαση δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση της 5ης Οκτωβρίου 2015.

Ο Πρόεδρος του Στ' Τμήματος

Η Γραμματέας του Στ' Τμήματος

Αθ. Ράντος

Ελ. Γκίκα



*Handwritten signature of Ath. Rantos*

*Handwritten signature of El. Gika*

Συριδάκης Χρυσανθός

Συριδάκης Χρυσανθός

Παύλι-Στυλ

3.10.15

*Handwritten initials*

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ  
Για τη νόμιμη σύνταξη  
Αθήνα, 1-12-2015  
Ο Προϊστάμενος  
του Αρχειού του  
Επιτελείου  
κ.α.α.

## **Ενημέρωση από Νομικό Σύμβουλο ΣΑΤΕ κ. Στ. Σταμόπουλο**

Απόφαση ΣτΕ (7μελούς) 3526/2015, που αφορά την αναγκαιότητα όχλησης για την έναρξη τοκοφορίας ενός λογαριασμού. Αποτελεί την απόφαση που εξέδωσε η 7μελής σύνθεση του ΣτΕ κατόπιν παραπομπής σ' αυτή λόγω μείζονος σπουδαιότητας από την ΣτΕ 27/2015 (5μελούς συνθέσεως). Η ΣτΕ 3526/2015 (7μελούς) επέλυσε οριστικά το θέμα και αποφάνθηκε τα εξής: α) Δεν απαιτείται όχληση για την έναρξη τοκοφορίας λογαριασμού και β) η τοκοφορία αρχίζει αυτοδικαίως μετά την παρέλευση μηνός από τη λήξη της μηνιαίας προθεσμίας για έλεγχο και διόρθωση του λογαριασμού, ή (συνάγεται), σε περίπτωση κατά την οποία ο λογαριασμός εγκρίθηκε προ της παρέλευσης της μηνιαίας προθεσμίας, μετά την παρέλευση μηνός από τη ρητή έγκρισή του.

[www.sate.gr](http://www.sate.gr)